

har Regnskyl og Slid yderligere udhulet Vejen ned ad Skraaningerne, der ikke er saa stejle, at man kan tænke sig, at de af den Grund er gravet ud. Paa den Maade kan det forklares, at Grøften er ubetydelig midt i Krattet, men dybere ud mod Skovbrynene. Nu da Vejen ikke mere befares, ændres Udseendet ikke. Vegetationen hindrer at Grøfterne yderligere uddybes, men ogsaa at de helt jævnes af nedskridende Jord. Lige saa længe som Krattet faar Lov at brede sig over de magre Jorder, lige saa længe vil Adelgrøften kunne spores som et Minde om en af vore ældste Veje, og det vil forhaabentlig vare i Aarhundreder endnu.

Efter at Arbejdet er afsluttet har jeg gennem Lærer H. Poulsen, Grimstrup, erfaret, at der ogsaa ved Vædestedet i Raunsø Mose — mellem Raunsø og Grimstrup — findes Rester af en gammel Skanse. Tillige minder Lærer Poulsen mig om to andre arkæologiske Forekomster ved Grimstrup Krat, nemlig Gammelkirke og Svends Stalde. Her er altsaa nye Opgaver. Gammelkirke er for Resten optaget paa de nye geodætiske Kort.

Efterskrift.

Angaaende Kampdiget er der endnu en Mulighed, der maa tages i Betragtning, naar man vil søge at klare sig, hvorfor Diget er rejst, nemlig den simple, at dette Dige saavel som saa mange andre Diger i Nærheden af gammel Skov eller Krat kan være et Skovdige, et gammelt Skovhegn.

»Det kan dog ikke gælde Kampdiget, da det til Dels ligger inde i Krattet!« vil man sikkert indvende. — Jo, det kan; thi Krattets nordlige Del er beviselig vandret mod Øst hen over Jord, der engang har været

dyrket. Efter Dyrkningens Ophør maa Agrene først være sprunget i Lyng og til sidst i Krat.

I »Fra Ribe Amt« VIII, 390 oplyser Professor Gudmund Hatt nemlig, at han nordøst for Grimstrup Krat har set en Forekomst af Oltidsagre, og at Agrene strækker sig ind i Krattet, hvor de dog er vanskelige at følge. Altsaa maa Krattet siden et bestemt Tidspunkt i Jernalderen, da Dyrkningen blev opgivet, være vandret mod Øst.

Dette kan meget vel være sket, efter at Skovdiget blev sat.

Eksemplet fra Nørholm Hede (se »Fra Ribe Amt« 1939, 192 f.) viser, at naar en Hede fredes, vil den efterhaanden blive erobret af Skoven eller Krattet. Desuden ved man, at der virkelig er gjort Forsøg paa at frede Grimstrup Krat. Hr. N. Nielsen Ahrensberg, der var Præst i Grimstrup 1683–1705, søgte saaledes sammen med sin Slægtning Niels Nielsen til Endrupholm at frede Krattet. Ogsaa Tøger Teilmann, der 1801 overtog Endrupholm, havde megen Interesse for Plantning og Skovbrug og for Grimstrup Krat (se O. Nielsen: Skadst Herred 83, 96.). Antagelig er Kampdiget ved en af disse Lejligheder rejst som et Forsøg paa at ophjælpe Krattet ved at indhegne det og derved forhindre Overdrift af Kvæget. Efter den forangivne Profil at dømme har Diget da ogsaa vendt sin højeste og stejleste Side udad og har selv ligget nærmest Krattet og haft Grøften udenfor.

Da jeg gerne vilde høre en kyndig Forstmands Mening, har jeg henvendt mig til Skovrider G. Heineth, Guldager, der med stor Venlighed besvarede mine Spørgsmaal og bl. a. gjorde mig opmærksom paa »Forordning og Skovordinance i Danmark« af 20. Okt. 1670, hvori det bydes at indhegne Kronens Skove med Grøft og Gærde. Denne Forordning kan ogsaa

godt have indvirket paa private Skovejere. — Efter en Forordning af 24. Jan. 1710 og 26. Jan. 1733 skal Steder, »hvor ung Skov af sig selv opvokser«, indhegnes med en »god Grøft 3 Alen bred og 2½ Alen dyb, samt et Gierde derpaa«. Endvidere siger Forordningen 1733: »Proprietærer, Selveiere og alle de, som Jordegods eie og besidde, Geistlige eller Verdslige, som boe i Skoveggen og Lejlighed dertil have, skal i lige Maade deres Skove til Fremvækst befordre og opelske, og ligeledes paa ovenmeldte Maade indrette og vedligeholde ingen maa gøre Vedkommende, som dem saaledes vil lade indhegne, nogen Modstand.« — Allerede 1584 blev det paabudt Bønder i Koldinghus Len, at de »skulle grave en Grøft for Skoven der, som Marken paastøder.« (Corpus const. Daniæ VI 260). — De fleste Skovdiger skylder dog Forordningen af 27. Sept. 1805: »Om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning« deres Oprindelse.

Selv om der saaledes endnu ikke kan siges noget afgørende om Kampdigets Alder, kan der næppe være Tvivl om dets Tydning og Oprindelse. — Skovrider Heineth, der har set det, siger, at »det er et decideret Skovdige.«

H. K. Kristensen.
